

УДК 37.013.32

DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2021-100-1-115-124>

СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІСТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ МАЙБУТНЬОГО ОФІЦЕРА

В. І. Конаржевська

ORCID 0000-0002-9018-5349

Згідно назви, у статті аналізується важливість застосування синергетичного підходу для фахової підготовки майбутніх офіцерів, особливо для соціально-гуманістичної складової їхнього професійного становлення. Окреслена мета статті має за ціль визначити основні характеристики синергетичного підходу для навчального процесу військового вишу щодо формування ціннісних соціально-гуманістичних орієнтацій курсантів. Надається основна інформація про дослідження науковців в області синергетики, а саме її трансформування у соціальну сферу як базової ідеї теорії самоорганізації. Встановлено, що синергетика розкриває особливості соціальних, когнітивних і комунікативних ситуацій та дозволяє особистості синергетично мислити, бути критичним до особистих формувань, вимагати кардинальних самозмін. Обґрунтовано, що синергетичне мислення сприяє організації інформаційного суспільства, перебуває у тісному взаємозв'язку з оточенням, розуміє його та дозволяє особистості розуміти свій духовний світ на підставі самоспостереження, усунування, вживання, співпереживання. Досліджено, що синергетичний підхід знайшов своє поширення і у сфері педагогіки. Аналіз наукової літератури дозволив дійти висновку про відсутність єдності погляду дослідників щодо однозначності тлумачення та осмислення синергетичного підходу в педагогіці, що демонструє багатогранність цього явища. Проте у висновках дослідників просліджується єдність думок стосовно характеру принципів самоорганізації цієї системи з множинними структурами. Зосереджено увагу на характеристиці синергетики як «нового світобачення», «універсальної метамови», засобу гуманітаризації освіти, що поєднує гуманітарний та природничо-науковий компоненти задля результативності освітнього процесу. Доведено, що синергетичний підхід може бути використаний як теоретико-методологічне підґрунтя вищої військової освіти для створення соціокультурного освітньо-

інформаційного середовища курсантів, формування їхньої цілісної картини світу, підвищення ефективності пізнавальної діяльності.

Ключові слова: синергетика, синергетичний підхід, професійна освіта, соціально-гуманістична складова, майбутній офіцер, курсант.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Пошук оптимальних шляхів рішення проблеми гуманізації військової професійної освіти відповідає меті і змісту особистісно орієнтованого навчання, яке, на думку багатьох сучасних науковців-педагогів, є засобом переходу від знаннєво-освітньої до гуманістичної парадигми і спрямоване на ефективну соціалізацію майбутніх офіцерів, їхній самостійний вибір пріоритетів діяльності, формування особистісного життєдосвіду в умовах соціокультурного середовища. У зв'язку з цим доречно говорити про появу нових парадигм освіти, серед яких на окрему увагу заслуговує синергетичний підхід, що передбачає інтеграцію теоретичних засад і практичних результатів на основі відкритих синергетичних узагальнюючих принципів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Синергетичний підхід у контексті становлення нової світоглядної парадигми аналізують науковці О. В. Бріжатиї, А. В. Євтюк, В. С. Пазенюк, І. Р. Пригожин, Ю. В. Шаронін, В. М. Шейко та ін. Деякі аспекти теорії та практики нового методологічного підходу у педагогіці, виходячи із синергетичних вимірів, розглянуто у роботах О. І. Бочкарьова, О. В. Вознюка, В. А. Кушнір, Л. В. Сурчалової, Ю. В. Талагаєва та ін. На використанні синергетичного підходу у процесі вищої військової освіти наголошують М. І. Нецадим, В. М. Телелим, Ю. І. Приходько та інші.

Виділення раніше не вирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Не дивлячись на наявність доробок дослідників відносно застосування синергетичного підходу у сфері вищої військової освіти, варто відмітити, що окреслена проблема не набула поширення у цьому напрямі як в теоретичному, так і в практичному сенсі. Багато питань залишаються поза увагою науковців, що гальмує прискорення важливих трансформацій навчального процесу військового вишу. Зокрема, важливим є з'ясування значення синергетичного підходу для формування необхідних соціально-гуманістичних якостей курсантів.

З огляду на це, сформульовано **мету статті**: визначити основні характеристики синергетичного підходу в педагогіці, які будуть сприяти

формуванню ціннісних соціально-гуманістичних орієнтацій майбутніх офіцерів у рамках їхньої професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Вивчення механізмів самоорганізації зумовило виникнення і розвиток нового концептуального підходу до аналізу світу під назвою «синергетика». У перекладі з грецької «синергена» означає сприяння, співробітництво. Термін «синергетика» запропонував німецький вчений Г. Хакен (1980) та охарактеризував його як «співробітництво, спільну дію» (узгодженість взаємодії окремих частин для створення цілісної структури). Наукове становлення цього напрямку продовжилось завдяки ґрунтовному філософському аналізу методологічного підґрунтя синергетики, ідеї якої вивчаються у працях природничого, психолого-педагогічного, гуманітарного, соціо-синергетичного змісту тощо. Синергетичні підходи трансформувалися у соціальну сферу та стали базовою ідеєю теорії загальної самоорганізації. У цьому контексті синергетика розглядається як засіб формування нового погляду людини на світ і на себе в цьому світі, нового понятійного устрою мислення, ставлення до життя, дієвої життєвої позиції. Кожна особистість намагається активно «вбудувати» себе в соціум і знаходити свою «когнітивну нішу», що сприяє увявленню суб'єкта про себе, про системи як особистісних цінностей, так і колективних, про ситуації, в яких індивід повинен нести моральну відповідальність за свій вчинок і прийняття рішення (Шейко, 2005). Таке положення речей визначає людину центром соціоприродних процесів. На думку В. С. Стьопіна (2000), сучасне суспільство живе у часи людиномірності, коли знання про людину рефлекують на більш високому рівні розвитку гуманного суспільства, а людина, відповідно, намагається інтегруватися у навколишній світ (с. 5-12).

З огляду на сказане, синергетика виявляє особливості сучасних соціальних, когнітивних і комунікативних ситуацій. Людина, яка мислить синергетично, характеризується як така, що здатна сполучати різні когнітивні стратегії, передбачає можливість альтернатив, тобто зміни темпу розвитку подій та переходу від однієї складної системи до іншої. Вирішальною ознакою такої розумової здатності особистості є критичність до власних формувань, що полягає в утворенні нового образу «відкритої філософії» та «відкритої раціональності». Синергетичний характер існування людини вимагає здатності до кардинальної самозміни, переродженню, в гуманістичному смислі – піднесення над самим собою. Синергетичне мислення веде людину до організації інформаційного суспільства зі стійкою розвинутою самоосвітньою самоорганізованою соціоприродною системою, воно тісно пов'язане з навколишнім світом, і,

передусім, його розумінням, що дозволяє розуміти свій внутрішній світ за допомогою самоспостереження, а внутрішній світ іншої людини – засобом усунування, вживання, співпереживання (Пазенюк, 2003). Як бачимо, між дослідниками відсутня єдність поглядів стосовно явища синергетики, що впливає на визначення її сутнісної ознаки. Зрештою можна сказати, що синергетичний підхід формує новий погляд особистості на світ і на себе у цьому світі, новий понятійний устрій мислення, ставлення до життя, дієвої життєвої позиції.

Між тим синергетичний підхід знайшов своє поширення і в інших наукових напрямках, зокрема в галузі педагогіки, що дозволяє окреслити її нову сучасну парадигму. Утім «синергетичний підхід в освіті» ще не отримав однозначного тлумачення та осмислення в теоретико-експериментальних дослідженнях. Так, наприклад, І. В. Роберт (1994) характеризує педагогічний синергізм як результат довготривалої комбінованої дії його складових (с. 129). А. А. Ворожбітова (1999) аналізує педагогічну синергетику з точки зору багатофакторності взаємодій у процесах виховання і самовиховання, освіти і самоосвіти, навчання і самонавчання (с. 22). На думку науковця О. В. Вознюка (2008), синергетичний підхід у педагогіці знаходить своє найбільш виразне втілення в інтегративних тенденціях, наприклад, таких як форми вираження єдності цілей, принципів, змісту, організації процесу навчання і виховання, що передбачає своєрідне «занурення в середовище» (с. 137). Учені І. К. Кудрявцев та С. О. Лебєдев (2002) уважають, що синергетична парадигма в педагогіці є фундаментальним компонентом, якому характерні принципи самоорганізації складної системи, де виникають множинні структури. Ці структури наділені якостями самої системи і взаємодіють з навколишнім середовищем, що уможлиблює еволюційний процес, тобто послідовність змін структур у процесі розвитку (с. 61). Зазначене є основоположним у «синергетичній педагогіці» щодо гуманістичності характеру освітянського процесу, перенесення акценту зі засвоєння знань на використання їх як засобу активної діяльності людини, розуміння особистістю своїх потенційних можливостей.

Педагогічні явища аналізуються з позиції вихідних положень та методології синергетики, включаючи основні положення синергетики та відображаючи характер їх використання в освітній царині. Синергетика як інтегративна, міжпредметна галузь знань дозволить методологічно підсилити процес формування індивідуальності суб'єкта навчання та системно організувати принципи протікання його діяльності, де центром уваги постає особистість студента, який займає при цьому активно-творчу позицію та демонструє волю до пошуку індивідуальної стратегії

самовизначення у житті та самореалізації (Сластенин, 2000, с. 263). Процес самовираження і самореалізації відбувається за рахунок механізмів, які дозволяють соціуму корегувати своє ставлення до індивіда, а отже, відбувається синергетичний ефект зусиль людини та суспільства (Синергетика і освіта, 2014, с. 86).

Серед методологічних прийомів синергетики у навчальному процесі варто назвати прояв самоорганізації в складних системах при переході від хаосу до порядку, структурування потоків знань, отриманих студентами з великих об'ємів інформації у процесі навчання, роботу в колективі, організацію самовиховання та встановлення суб'єктних відносин між викладачами і студентами, формування критичного аналізу інформації та її самостійний аналіз (Костанда та Щербина, 2014, с. 266). Тому синергетику можна вважати «новим світобаченням», «універсальною метамовою», яку розглядають як засіб гуманітаризації освіти, що поєднує гуманітарний та природничо-науковий компоненти і яка може бути досить результативною для аналізу освітнього процесу.

Як новий напрям міждисциплінарних досліджень синергетичний підхід міг би у подальшому виступити в ролі теоретико-методологічної основи і військової освіти (Нещадим, 2003). З огляду на цілі вищої військової професійної підготовки (формування ключових здатностей до самоосвіти й самовдосконалення, керування знаннями, ефективна діяльність у суспільній групі), які інваріантні по відношенню до конкретної галузі знань і засвоюються в процесі навчання, концептуальними засадами, на думку А. В. Барабанщикова, М. І. Нещадима, В. В. Ягупова та інших, є створення соціокультурного освітньо-інформаційного середовища, вивчення курсантами цілісної картини світу, підвищення ефективності їхньої пізнавальної діяльності. На тлі загальної тенденції гуманізації сучасної вищої військової освіти її зміст і форми недостатньо враховують значення свідомої і відповідальної особистості. Це виявляється в консервуванні ідеалів догматичного мислення і норм практичної діяльності виключно «за шаблоном», у випадках пригнічення раціональної ініціативи. У повсякденній життєдіяльності попри глибокі зміни в системі соціокультурних цінностей і норм поведінки, ставлення командного складу до курсантів досить часто зберігає суто авторитарно-маніпулятивний характер. Це утруднює їх загальноосвітню і професійну взаємодію, припустиму військовими статутами і відповідну проблемним ситуаціям самоактуалізації підлеглих, зрештою знижує ефективність професійної підготовки. З цієї причини синергетичний підхід сприятиме підсиленню моделі сучасного офіцера, формуванню його нового образу,

самоорганізації, свободи самовираження і самореалізації, пропонує безліч можливих шляхів розвитку (Бацевич, 2009).

Багато важливих проблем фахової підготовки курсантів могли б отримати оригінальні і перспективні рішення саме завдяки синергетичному підходу. Доцільність його використання в освіті курсантів пояснюється недостатньою увагою до соціально-гуманітарної складової їх освіти та неповного використання її власного потенціалу. Крім того, необхідним є усунення певних суперечностей між дійсним станом професійної підготовки та сучасними вимогами до образу майбутнього офіцера. До таких варто віднести:

- соціальне замовлення на якісну професійну підготовку сучасних офіцерів і наявную спроможність системи вищої військової освіти до цього;

- розбіжністю деяких застарілих традицій і сучасних вимог до особистості офіцера;

- відсутністю достатнього теоретичного опрацювання і практичної апробації педагогічних засобів, що забезпечують формування належних якостей курсантів у процесі особистісно-професійного становлення;

- недостатнє осмислення ролі синергетичного підходу в процесі підготовки сучасних військових фахівців.

Водночас увага акцентується на формуванні в кожного майбутнього офіцера розуміння природи суспільних інституцій, їх взаємовідносин і структур, здатності кожного курсанта до аналізу функціонування цих інститутів, власної ролі в них і готовності до ефективного виконання цієї ролі, незалежної точки зору щодо дилем людського буття і спроможності вирішувати актуальні проблеми сучасної цивілізації. Уявлення і сподівання курсантів пов'язані з: 1) механізмами функціонування суспільства (як працює організація, який соціальний клімат сприяє інноваціям, за якими настановами надаються директиви стосовно напрямів і форм діяльності) та роллю військової людини в ньому; 2) розумінням термінів, що описують відношення всередині організації та спрямованістю на дбайливе вирощування соціально орієнтованого ставлення до дійсності; 3) стимулюванням до дій відповідно до власного світогляду і розвитку здатності співчувати, діяти на загальне благо, переслідувати загальну мету, що ґрунтується на теорії виховання соціальних зацікавленостей та є невід'ємною складовою військового професіоналізму (Конаржевська, 2009, с. 5-6).

Висновки і перспективи подальших досліджень. З огляду на вищевикладене, безсумнівно, необхідною є подальша розробка нової синергетичної парадигми військової освіти, в якій завдяки оновленим

методам викладання увага буде зосереджена на усуненні певних невідповідностей в самій системі професійної підготовки майбутніх офіцерів загалом та їхній соціально-гуманістичній освіті зокрема. До цього ж синергетичний підхід сприятиме формуванню синергетичного мислення, яке веде до самоорганізації, самостійної пізнавальної активності, нового понятійного устрою мислення, ставлення до життя, дієвої життєвої позиції курсантів, формування розуміння ними природи суспільних інституцій.

Література

1. Бацевич Ф. Духовна синергетика рідної мови. Лінгвофілософські нариси: монографія. Київ : Академія, 2009. 192 с.
2. Вознюк О. В. Розвиток вітчизняної педагогічної думки: синергетичний підхід (др. пол. XX ст.): навчально-методичний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2008. 150 с.
3. Ворожбитова А. А. Синергетический аспект вузовского образования в свете лингвориторического подхода. Вестник высшей школы. 1999. № 2. С. 22-26.
4. Конаржевська В. І. Формування критичного мислення майбутніх офіцерів у процесі професійної підготовки: дис. ... канд. пед. наук: 37.013.3 / Харківський національний педагогічний ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2009. 234 с.
5. Костанда М. В., Щербина Є. Б. Роль синергетичних впливів у науково-дослідницькій роботі студентів. Вісник ХДАК. Випуск 42. 2014. С. 265-269.
6. Кудрявцев И. К., Лебедев С. А. Синергетика как парадигма нелинейности. Вопросы философии. 2002. № 12. С. 55-63.
7. Нешадим М. І. Синергетичні засади військової освіти. Військова освіта: зб. наукових праць. 2003. № 12. С. 3-14.
8. Пазенюк В. С. Синергетика в контексті становлення нової світоглядної парадигми. Вища освіта України: Теоретичний та науково-методичний часопис. 2003. № 3(9). С. 21-28
9. Роберт И. В. Современные информационные технологии в образовании: дидактические проблемы; перспективы использования. Москва : Школа. Пресс, 1994. 205 с.
10. Синергетика і освіта: монографія. Київ : Інститут обдарованої дитини, 2014. 348 с.
11. Слостенин В. А. Аксиологические основания образования. Москва : Магистр-Пресс, 2000. 488 с.
12. Степин В. С. Теоретическое знание. Москва : «Прогресс-Традиция», 2000. 744 с.
13. Хакен Г. Синергетика / под ред. Ю. Л. Климонтовича, С. М. Осовца. Москва : Мир, 1980. 404 с.
14. Шейко В. М. Формування основ культурології в добу цивілізаційної глобалізації (друга половина XIX – початок XXI ст.): монографія. Київ : Генеза, 2005. 592 с.

References

1. Batsevych, F. (2009). *Dukhovna synerhetyka ridnoi movy. Linhofilosofski narysy: monohrafiia* [Spiritual synergetics of the native language. Linguo-philosophical essays: monograph], 192. Kyiv: Akademiia (ukr).
2. Vozniuk, O. V. (2008). *Rozvytok vitchyznianoï pedahohichnoi dumky: synerhetychnyi pidkhdid (dr. pol. XX st.): navchalno-metodychnyi posibnyk* [Development of domestic pedagogical thought: a synergetic approach (second half of the twentieth century): textbook], 150. Zhytomyr: ZhDU Publishing House (ukr).
3. Vorozhbitova, A. A. (1999). Sinergeticheskiy aspekt vuzovskogo obrazovaniya v svete lingvitoricheskogo podhoda [Synergetic aspect of university education in the light of the linguistic approach]. *Vestnik vyisshyey shkolyi*, 2, 22-26 (rus).
4. Konarzhevskaya, V. I. (2009). *Formuvannya krytychnoho myslennia maibutnikh ofitseriv u protsesi profesinnoi pidhotovky* [Formation of critical thinking of future officers in the process of professional training]. (Candidate of Pedagogical Sciences Thesis), 234. H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University. Kharkiv (ukr).
5. Kostanda, M. V., & Shcherbyna, Ye. B. (2014). Rol synerhetychnykh vplyviv u naukovykh doslidnytskii roboti studentiv [The role of synergetic influences in research work of students]. *Visnyk KhDAK*, 42, 265-269 (ukr).
6. Kudryavtsev, I. K., & Lebedev, S. A. (2002). Sinergetika kak paradigma nelineynosti [Synergetics as a paradigm of nonlinearity]. *Voprosy filosofii*, 12, 55-63 (rus).
7. Neshchadym, M. I. (2003). Synerhetychni zasady viiskovoi osvity [Synergetic principles of military education]. *Viiskova osvita*, 12, 3-14. (ukr).
8. Pazienuk, V. S. (2003). Synerhetyka v konteksti stanovlennia novoi svitohliadnoi paradyhmy [Synergetics in the context of the formation of a new worldview paradigm]. *Vyshcha osvita Ukrainy: Teoretychnyi ta naukovy-metodychnyi chasopys*, 3(9), 21-28. (ukr).
9. Robert, I. V. (1994). *Sovremennyye informatsionnyye tehnologii v obrazovanii: didakticheskie problemy; perspektivy ispolzovaniya* [Modern information technologies in education: didactic problems; prospects for use], 205. Moscow: Shkola. Press (rus).
10. *Synerhetyka i osvita: monohrafiia* [Synergetics and education: monograph] (2014). Kyiv: Institute of Gifted Child (ukr).
11. Slastenin, V. A. (2000). *Aksiologicheskie osnovaniya obrazovaniya* [Axiological foundations of education], 488. Moscow: Magistr-Press (rus).
12. Stepin, V. S. (2000). *Teoreticheskoe znanie* [Theoretical knowledge], 744. Moscow: "Progress-Traditsiya" (rus).
13. Haken, G. (1980). *Sinergetika* [Synergetics], 404. Yu. L. Klimontovich, & S. M. Osovets (Eds.). Moscow: Mir (rus).
14. Sheiko, V. M. (2005). *Formuvannya osnov kulturolohii v dobu tsyvilizatsiinoyi hlobalizatsii (druha polovyna XX – pochatok XX st.): monohrafiia* [Formation of the foundations of culturology in the era of civilizational globalization (second half of the XIX - early XXI century.): monograph.], 592. Kyiv: Heneza (ukr).

СИНЕРГЕТИЧЕСКИЙ ПОДХОД КАК ВАЖНЫЙ ФАКТОР СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИСТИЧЕСКОЙ СОСТАВНОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ БУДУЩЕГО ОФИЦЕРА

В. И. Конаржевская

В соответствии с названием в статье анализируется необходимость использования синергетического подхода для профессиональной подготовки будущих офицеров, особенно для социально-гуманистической составляющей их профессионального становления. Обозначенная цель статьи направлена на определение основных характеристик синергетического подхода для учебного процесса военного вуза по формированию ценностных социально-гуманистических ориентаций курсантов. Предоставляется основная информация об исследовании ученых в области синергетики, а именно ее трансформации в социальную сферу как базовой идеи теории самоорганизации. Установлено, что синергетика раскрывает особенности социальных, когнитивных и коммуникативных ситуаций и позволяет личности синергетически мыслить, быть критичным к личным формулировкам, требовать кардинальных самоизменений. Обосновано, что синергетическое мышление способствует организации информационного общества, находится в тесной взаимосвязи с окружением, понимает его и позволяет личности понимать свой духовный мир на основании самонаблюдения, устранения, использования, сопереживания. Доказано, что синергетический подход нашел свое распространение и в области педагогики. Анализ научной литературы позволил сделать вывод об отсутствии единства точки зрения исследователей по определению толкования и осмысления синергетического подхода в педагогике, что демонстрирует многогранность этого явления. Однако в выводах ученых прослеживается единство мнений относительно характера принципов самоорганизации этой системы с множественными структурами. Внимание сосредоточено на характеристике синергетики как «нового мировоззрения», «универсального метаязыка», средства гуманизации образования, сочетающего гуманитарный и естественнонаучный компоненты для результативности образовательного процесса. Доказано, что синергетический подход может быть использован как теоретико-методологическое основание высшего военного образования для создания социокультурной образовательно-информационной среды курсантов, формирования их целостной картины мира, повышения эффективности познавательной деятельности.

Ключевые слова: синергетика, синергетический подход, профессиональное образование, социально-гуманистическая составляющая, будущий офицер, курсант.

SYNERGETIC APPROACH AS AN IMPORTANT FACTOR OF THE SOCIAL-HUMANISTIC COMPONENT OF PROFESSIONAL EDUCATION OF THE FUTURE OFFICER

V. I. Konarzhevskya

According to the title, the importance of applying a synergistic approach to the professional training of future officers, especially for the socio-humanistic component of their professional development is analyzed in the article. The outlined purpose of the article aims to determine the main characteristics of the synergistic approach for the educational process of the military highschool on the formation of value socio-humanistic orientations of cadets. The basic information about the research of scientists in the field of synergetics, namely its transformation into the social sphere as a basic idea of the theory of self-organization is highlighted.

It is established that synergetics reveals the features of social, cognitive and communicative situations and allows individuals to think synergistically, to be critical of personal formulations and to demand radical changes. It is substantiated that synergetic thinking contributes to the organization of the information society, is in close contact with the environment, understands it and allows individuals to understand their spiritual world on the basis of self-observation, elimination, practice, empathy. It is examined that the synergetic approach has found its spread in the field of pedagogy. The analysis of the scientific literature allowed us to conclude that there is a lack of unity of opinion of researchers on the unambiguous interpretation and understanding of the synergetic approach in pedagogy, which demonstrates the versatility of this phenomenon. However, the researchers' conclusions show the unity of opinions regarding the nature of the principles of self-organization of this system with multiple structures. The focus is on the characterization of synergetics as a "new worldview", "universal metalanguage", a means of humanizing education, combining humanitarian and scientific components for the effectiveness of the educational process. It is proved that the synergetic approach can be used as a theoretical and methodological basis for higher military education to create a socio-cultural educational and information environment of cadets, the formation of their holistic picture of the world, improving the efficiency of cognitive activity.

Key words: *Synergetics, synergetic approach, professional education, social-humanistic component, future officer, cadets.*

Конаржевська Вікторія Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри філології, перекладу та стратегічних комунікацій Національної академії Національної гвардії України (м. Харків, Україна). E-mail: viktiv1965-2@ukr.net

Конаржевская Виктория Ивановна – кандидат педагогических наук, доцент, профессор кафедры филологии, перевода и стратегических коммуникаций Национальной академии Национальной гвардии Украины (г. Харьков, Украина). E-mail: viktiv1965-2@ukr.net

Konarzhevskya Viktoriia Ivanivna – Candidate of Pedagogic Sciences, Associate Professor, Senior Lecturer of the Department of Philology, Translation and Strategic Communications of The National Academy of the National Guard of Ukraine (Kharkiv, Ukraine). E-mail: viktiv1965-2@ukr.net